

ЗАМАНДАС СЫРЫ

(1982 ж., «Жазушы» баспасы)

АДАЛДЫҚ ПЕН АРБАУ

- Махаббат суый ма екен?

- Суыйды екен,

Зардабы да зарығып сүюге тең.

Қайғысы да жүйкеңді жеген құрттай,

Тұла бойың оған да иійді екен.

Суынғаны шын себеп болғаны ғой,

Берген серттен біреуі танғаны ғой.

Әлде біреу біреуін алдады ғой,

Соған сорлы-ай,

алданып қалғаны ғой.

Әлде бірі әуелден әсіре ме,

Әсіренің өрледі тасы неге?

Әлде бірі білмейтін бейшара ма,

Махаббаттың бағасы, бәсі неде?!

Біреуінен, әйтеуір,

себеп біреу,

Не жетпеді деу қиын, не жетті деу.

Әлде оны сүйді де -

тартып алды,

Бұдан гөрі көзсіздеу, өжет біреу.

Бір-ақ себеп,

және де біреуінен

Бір жүректің шықты ақау жүрегінен.
Оны енді жаңарту мүмкін емес
Ешбір мораль, ақылдың түренімен.

«Біреуінде қалды ғой - бар зардабы,
Біреуі ғой шынымен алданғаны».
Дейміз ғой біз, ал сонда айтыңдаршы
Қорлағаны қайсысы қорланғаны.

Махаббатта болмайды қорлау, зорлау,
Қақпан құру болмайды, томен қармау.
Алданғаны -
 шын сүйген бақыттысы,
Махаббатта сүйгендер сормандайлау.

Махаббаттың бұл емес суынғаны,
(Заңдылық қой, заңдылық мұның бәрі).
Бірі - мүмкін әйелдің сүйюі де,
Бірі - мүмкін ерекетің қырындауы.

Махаббаттың сол деп біл - суынғаны,
Бірі сотта «сүйем» деп шырылдауы,
Бірі - сонда аяққа жығылғаны.
Заңдылық қой заңдылық мұның бәрі:
Бірі мұның - әйелдің ащы айласы,
Алданбасқа еркек те буынғаны.

* * *

Адам ата Хауа анаға жолыққан,

Жолыққан да,

бірін-бірі дәл ұққан.

О, ғажайып, қас қағымда қалайша,

Бірі – аталық, бірі – аналық танытқан?!

Махаббаттың жоқ еді ғой заңы онда,

Жоқ еді ғой әулет, ру, қоғам да.

Жоқ еді ғой күлу, сүю, күйіну,

Атақ- даңқ, өсек-ғайбат, жалаң да.

Жоқ еді ғой төсек түгіл тәнде лыпа,

Жоқ еді ғой жолдар түскен жон-қырқа.

Жоқ еді ғой бақыт кешу жұптасып,

Бірін-бірі талықсыта, талдырта...

Сонда қалай,

туғаны ма жоқтан бар?

Жоқ, жоқ, бұған мен сенбеймін, тоқтандар!

Болмаса егер Махаббаттың құнары,

Олар қалаай бір-бірінен тапқан нәр.

Білмесе егер ынтығуды, сүюді,

Неге олар бір-біріне иілді.

Ақылдан да сезім бұрын тумай ма,

Ал Махаббат – сезім сөзі, иінді.

Демек, демек, Адам ата, Хауа ана,

Жетпесе де киінетін санаға.

Болды оларда оттай ыстық Махаббат

Айы-күнін жаза алмаған Замана.

Бізге жеткен аңыз ба әлде сәл оғаш,
Екі ынтықтың кездесуі – жалаңаш,
Сезім кейін жасанды ғой ақылмен,
Киім киіп, тән көркейту шамалас.

Одан бері өтті талай сан ғасыр,
Бәрі ескірді.

Тек Махаббат – мәңгі асыл.

Ей, бүгінгі Адам ата, Хауа ана!

Бір-біріңнен жан жасырма, тән жасыр!

* * *

Адамзаттың әулетіміз – бәріміз,
Жер – кемеде бірге біздің жанымыз.
Адам ата, Хауа анадан таралған
Әуел баста нәсіліміз, қанымыз.

Адамзаттың әулетіміз біріміз,
Туу, өлу – ортақ біздің заңымыз.
Бөлек біздің тілегіміз, тіліміз,
Жүрегіміз, түсі бірдей қанымыз.

Адамзаттың әулетіміз бәріміз,
Сол әулетке жалғасамыз әлі біз.
Бірдей біздің шығатұғын жанымыз.

Біз – бірдейміз,

біз – біргеміз, о, ғажап!

Бізге бақыт, бізге рахат, тән азап.
Бірдей еткен Табиғат қой – анамыз,
Анамызды етпейікші, зәрезап!

Адамзаттың өнері

Өтеді уақыт.
Тағдырдың болмақ жазғаны,
Қағида заң ғой адамнан уақыт озбағы.
Уақыттың жалын қаламыз сипап бәріміз,
Уақыт па?
Уақыт - алтынның буы, көз жауы.

Алтынның буы -
буымен алғаш мас қылар,
Айналтып біраз апиын болып басқа ұрар.
Айналымға да келтірмей сосын ләззаты,
Алтынның түсі айбатыменен састырар.

Алтынның буы - уақыттың нағыз теңеуі,
Шебер ғой өмір,
шебердің біздер шебері.
Алтынның буын заманға зерлеп өтетін
О, адамзаттың тіршілік деген өнері.

* * *

Ақын болу – Абай болу емес тек,
Ол – мұрамыз,
мұрат емес теңеспек.
Мұрамызды сақтай алсақ мұнтаздай,
Абай – тірі.

Айдарынан жел еспек.

Абай тілі – біздер жазып жүрген тіл,
Бір сөзімен бірде жылап, күлген тіл.
Осы тілмен Абайды да, бізді де
Әлдилейді Зере сынды бір кемпір.

Рас, бізден Абай мұңы бөлек ед,
Сол мұң шығар оны ойлантқан керемет.
Біздің заман көксегені – Абайдың,
(Адамға тек мұңсызбын деу не керек).

Біздің заман жасампаз да, жақсы да,
Біздің заман жойды тапты, тақты да.
Біз де Абайдай ренжиміз адамға,
Біздің мұнда қоғамға тек жоқ кінә.

Абай мұңы – өз халқының мұңы еді.
Ал біздің мұң – адамзаттың тілегі.
Адамзаттың ақ тілеуі сан рет
Қыл көпірде тұрған жоқ па бір елі?!.

«Абайдың да заманынан күрделі,
Бұл заманда айту керек жыр нені?»
Десек тағы,

адам барда ұлы Абай

Замандарға зымырайды ілгері.
Абай тілі – сен де қоса зымыра,
Салқындама, солғындама, суыма!
Қашан, қайда туса да ақын мас болсын
Ана тілі – алтынының буына!

* * *

Ақындықтан қорықпаймын –
қиын емес,
Ұйқастыру, сөз құрау бұйым емес.
Тілдік қорым жетеді, орамдымын,
Тілім менің татусыз, сұйық емес.

Он жеті жыл ауылда, қырда өскенмін,
Абай, Нұрхан жырымен тілдескенмін...
Жесірлердің жоқтауын естігенмін,
Жеңгейлермен тілдесіп, үндескенмін.

Қалада мен ұмытқам жоқ ана тілін,
Ана тілі – болды нан табатыным.
Тағдырыма ырзамын –
талай талант
Алды мені астына қанатының.

Өмір көрдім, замандас, бір адамдай,
Болды талай басымда бұралаң жай!
Заманыма ырзамын –
қайтер едім,
Тыпыршысам түнекте ұлы Абайдай.

Тыпыршытпай өсіріп заман мені,
- Қабағыңды қалтқысыз бағам, - деді.
Қоғамыма ырзамын –
тапсыз, тақсыз,
Толып жатыр талантты қаламгері.

Талант болсаң – тартыссыз жазбауың хақ,
Заманыңның сауалын қозғауың хақ,
Жұрт көрмеген көріністі көруің хақ,
Көргеннен соң көзінді жазбауың хақ.
Көргеніңнен көшірме жасамау хақ –
Фотоаппарат секілді тез қабылдап.

Мұның бәрі, жарайды, келсін қолдан,
Шеберліктен өзіндік еншіңді алған,
Суреткер деп, ақын деп таныды елің,
Ал енді ойла,

қай тұсың кемшін қалған?..

Білімнің де жетіпсің биігіне,
Бастауы не, білеміз иіні не?
Тақырыпты білеміз игеруді,
Қосуды да білеміз, қиыны не?!

Мен білемін бұларды,

бұлар басқа,

Мен іздеген құдірет, құмар басқа.
Сол заманда шырқауға шыққан Абай,
Бүгін туса биікке шыға алмас па?!

БАЛАЛЫҚ ШАҚПЕН ЖОЛЫҒУ

Түсімде – түнде балалық шақпен жолықтым,
Жорытқым келді – жоруға өзім қорықтым.
...Баяғы біздің құм шетіндегі қыстауға
Қаршадай бала қорықпай жалғыз келіппін.

Қыстауда жан жоқ.

Қалыпты қыстау қаңырап,
Қыстаудың көңін басыпты саңырауқұлақ.
Қыстаудың шымын қарлығаш шұрық тесік қып,
Салыпты ұя – ұшып жүр содан жамырап.

Иргесін үйдің індікеш қаптап кетіпті,
Терезесіне өрмекші торын тоқыпты.
Қышпенен өрген мұржаның тозаң, ысынан
Танауым менің таныды таныс тотықты.

Шаңыраққа салған Тосынның қызыл жидесі
Морт сына жаздап, мертігіп біткен шүйдесі.
Ойлаймын іштей: «Жиденің бар ма киесі,
Әйтпесе мынау қыстаудың бар ма иесі?..»

Жиденің анау шытынап біткен жерінен,
Суалған малға шарана төлдей теліген.
Уызға құмар уылжып үш-төрт көк тамыр
«Табиғат заңы – тіршілік» дейді демімен.

Зым-зия інге ысқырып жылан зу етті,
Шым ұя, міне... балапан бір топ шу етті.
Түсім ғой менің – сәбилік жүрек зу етті,
Ересек денем – орнында ұстап жүректі...

Оянып кеттім.

Оянып кетсем – түс бәрі,
Жоруға келмес көріністер көбі ұшқары.
«Түсіңде қорықсаң, қуанасың» деп жатушы ед,
Жориын енді.

Өңімде болғай ұшпағы.

БЕУ, БОЗТОРҒАЙ!

Беу, бозторғай!

Шырқайсың баяғыдай,
Көмейіңнің көріпкел ояуын-ай!
Көк көдеге байланған кіндігіңнен
Аяулым-ай,
мен сені аядым-ай...

Аяйтыным -

алысқа ұшпайсың-ау,
Сар даланы сарғайып қыстайсың-ау.
Аяйтыным -
аяулым құйттайсың-ау,
Тағдырыңның кәрінен ықпайсың-ау.

Аяйтыным - аяулым нәзіксің ғой,
Демалсаңшы бір-ауық, қажыпсың ғой.

Ауытқып, толқып ұшқанмен,
Кең далаға
Аумайтұғын сен Темірқазықсың ғой.

Аяйтыным - қорығың, қорғаның аз,
Бір сәт тыным таппайсың болғалы жаз.
Шындықты айтқан адамдай шырылдайсың,
Шырқап жүріп батасың сорға біраз.

Беу, бозторғай! Шырқайсың баяғыдай
Дауысыңның бабын-ай, бояуын-ай.
Баяғыдай шырқағым келген кезде,
Еске түсер елесім, аяулым-ай

Беу, бозторғай,
шырқай бер, шырылдай бер;
Дауысыңды сен даланың сырындай көр.
Дала өзгерсе өзгерер, қала болар,
Сен өзгерме,
сен, сен, сен құбылмай көр!

Боз бие немесе тың жыртқан жыл

Нағашы ауылымның арасы бізден бір-ақ қыр,
Қозы-лағымыз қосылған шүйгін қырат бұл.
Тың жыртқан жылы төбенің түбіт көдесін
Тарап әкетті тарақ табанды трактор.

Айызы қанып айбалта – темір тілгілеп,

Сақталған сүрдей шым топырақтарын сүргілеп.
Құрым іңірде қылт ете қалып құйрығы
«ХТЗ»-лар қытықтап қырды жүрді көп...

Қуанды қарттар жанардан жасы мөлдіреп,
«Көде өскен жерге көк бидай шығар болды» - деп.
Боз бие біздің түн жамылып кеп сол жерден
Көденің тамырын кірш-кірш шайнады соңғы рет.

Қартаң мал еді – әкеме біткен артық бақ.
Тарпаң мал еді – қасқырды өлтірген тарпып қап.
Қаңтардан өзін асырып шығып аман сау,
Құлын туатын жылқы көбейтіп, жал жұптап.

Саумалына алғаш ақырған айранды ұйытқы ғып,
Сәуірдің қымызын ашытады апам күйітті ғып.
Жыл сайын ерте туатын жануарды әкеме
Қайын жұрты мінгізген екен киіт қылып.

Жыртылған жерге көп қадап тұрып көз нұрын.
Құлын-тай шағын ойына оралтты – өз күнін.
...Қар қалың түсіп, титықтап қыстай тебіннен
Осы жерге кеп туыпты енесі боз құлын.

Боз құлын тай боп, құнан да шықты, бесті боп,
Жал жұптап жылда үйіріне үйір қосты көп.
Туған төбеге жығылып жетпей боз бие
Құлындамасын талай да талай естіп ек...

Боз бие біздің қырға өруші еді желдесе,

Қыр беруші еді құнары тасып селдесе.
Апам айтатын: «Иімейді – деп, – бұ жануар,
Көдесін қырдың бір мезгіл қажап келмесе».

Ақылды жануар соңғы рет келіп сол түні
Таныс көденің тамырын иіскеп толқыды.
Ылғал құм ішінде іркілдеп жатты тамшылар
Ұзатқан қыздың жылағанындай төркіні.

Тамырын тартып, қау етіп қырға көк шықты,
Сабағын дәннің себелеп жаңбыр көпсітті.
Қыр жақтан бірақ көденің иісі сезілмей,
Тұшынбай тілі, боз биені сол өксітті.

Есті мал қырға – егіске барып түскен жоқ,
Қыр жақты кетті көкпеңбек барқын түс меңдеп.
Көз қарып қырға қараған сайын биеде,
Көдеге талғақ келе жатты бір күш меңдеп.

Орылып егін аңыз боп әбден қалған соң,
Аңсатқан сезім бойынан еркін алған соң.
Боз бие қырға түн жамылып тағы келді де.
Масақ дәміне мекіреніп әбден қанған соң:

Былай деді оған,

бірге еріп жүрген қара айғыр:

– Көденің дәмін татқан жоқ па едік талай жыл.
Қара оттың өті жарылды ғой деп келгенде,
Тілімізді бір тұщындырмағаны қалай бұл?..

Түн құшағында түнеріп жатты байтақ қыр,
Боз бие басын сүлесок қана шайқап тұр.
Астары мынау аударылып қалған тың жерге
Ащы көденің шықпай қалғанын байқап тұр...

1969 ж.

* * *

Бұлдырап қалған балалық шақтың елесі,
Түсіме неге көп кіріп кеттің сен, осы?!
Түн ұйқым менің бөлінген кейбір кездерде,
Төтеннен келіп, боласың маған төреші.

Төреші болып басымнан өткен жылдардың,
Жасаған өзім,
жасырған жұрттан сырлардың,
Шиелеп өзім, шеше алмай жүрген шырмаудың
Бағасын беріп,
байыбын айтпай ұрландың.

Дейсің сен маған: «Ақкөңіл бала-ау, бейкүнәм,
Жасытқан сені жасаған сенің қай күнәң?..
Кінәң көп сенің,
күнәң жоқ сенің бірақ та,
Басыңды шайқап кетесің жоқ боп бейкүмән».

Білемін, білем,
төреші – менің елесім,
Бәріне де айғақ күнәлі менің емесім.
Жүрегімді мен алдағым келмей,

сондықтан

Жүрек пен мидың келемін көріп егесін.

Өзіңнен қалған өзгермей қалған мінезі,

Жүректің бірақ сүре алар ма Өмір, бір өзі,

Миға ырық берсем –

болмыстың бәрін билеп ап,

Болғысы келер ұлық та өзі, ұлы өзі.

Кешір сен мені, кешір сен мені, тәтті елес,

Күнәм да болса, кінәм да болса – текке емес.

Жүрек пен мидың ынтымағы үшін күресте

Жүрегі барлар жеңісім менің жоқ жемес.

Біреуі, міне,

үлкені және - өзіңсің,

Аян кеп берген аяулы менің – кезімсің.

Адалдық болса – жүрек пен мидың жемісі,

Балалық шақтың тәтті елесіндей сезілсін.

БІР БІЛГЕНІМ

Білмеуші, ем,

өмір сондай күрделі екен,

Күрмеуіне кездеспей жүрген екем.

Арман деген алыста – әріде екен,

Жалған деген жаныңда – іргеде екен.

Арман менен жалғанның арасында

Туады екен тартыс та, таласың да.

Балалықтың аулынан асқан соң-ақ
Сұрыпталар жауың да, жанашыр да.

Жауың көп пе, жанашыр досың көп пе?!
(Досым көп деп кетпесін есің текке).
Дос ұстағың келсе егер, заңдылық сол –
Болмысыңмен берілме есіл-дертке!

Болмысыңды бірақ та бүркелеме,
Болмысыңда жоғыңды білтелеме.
Күрделі деп өмірден күдер үзбе,
Батыр болып кетесің үрке келе...

«Күрт-күрт үзбей шиесін, күрмеулерін,
Күшім аз деп кіжінбе кімнен менің?!»
Күшімізді табиғат тең жаратқан
Іс-әрекет әр түрлі – бір білгенім...

Бір білгенім –
 бәріміз аман жүріп,
Заман жасап, өтеміз қоғам құрып.
Бір білгенім – күрделі, күрмеулі өмір,
Күрделі өмір – жүр бізді Адам қылып.

ҒАЙЫПТАН ТАЙЫП

Екеуің егер ғайыптан тайып жолықсаң,
Ғашық боп қалсаң,
 және де содан – қорықсаң.

Кездескің келіп, жүздескің келіп – тарықсаң
Және де соған мүмкіндік болмай зарықсаң.

Ғайыптан тайып бір бақыт басқа айналса,
Қонғысы келіп, қона алмай және ойланса...
Екеуіңнің де ең асыл сезімдерінді
Басқа бір жандар қанжығасына байласа.

Қиялы ғажап қиямет-қайым күн кешсең,
Бөлек-ақ жүріп, бөліп бір ойды тілдесең,
Төлеген де емес, Бекежан да емес,
басқасың,
Олардай болсаң бұл күннің нарқын білмес те ең...

Бас бәйгесі үшін тікпеген басын палуандай,
Біріңнен бірің шәрбат та татпай, бал да алмай.
Бақыт боп баста кездеспеген соң,
заң солай,
Өтуің керек басқаларға енді сор болмай.

Бірақ та, бірақ...
Махаббат – сұрақ мәңгілік,
Жұмбағын шешкен жүрегі жеткен нар жігіт.
Ғайыптан тайып жұмбағын шешсең,
не істер ең,
Ғайыптан тайып айнала ма өңге түс деген?..

ДИАЛОГ

Сытылып кетсең, “асырдым айла” дедің де,
Шырмалып қалсаң, астында қалдың “әттеңнің”.

Жазығым менің,

жазығым сонда не саған,

Ажалын жұрттың мен бе екен қолдан жасаған.

Екеуміз-дағы өлшеміміз уақыттың,

Біреуін - жарық, біреуін - түнек қоршаған.

Осының бәрін біле де жүріп,

алдадың,

Өзіңді-өзің алдадың жарық жалғаным!

Өмірдің Өлім иығына қарай асылды

“Тас түскен жерге...” ал, қалай екен салмағым?!”

Сол кезде Өмір құлында даусы шыңғырып,

Қылша мойынға түскендей келіп қыл құрық.

- Құтқаршы, - деді,- құтқаршы,- деді, - соңғы рет,

Өзінен-өзі жыларман болып қиылып.

Қиғылық атып қиылып Өмір сөйледі,

(Ақ көңіл бар ма Өмірдей аппақ жейделі).

Өмірдей қызу, өмірдей жылу от бар ма,

Тартқанмен қуқыл, болғанмен сұп-сұр кейде өңі.

- Алдаған жоқпын,

адалмын Өлім, саған мен,

Күйдірсең дағы күйелемеші таңбаңмен.

Табаларына тап болмау үшін күрестім

Тіршілікте мен залалдарменен, зауалмен.

Ессіздер менен ездерге кеуде көтердім,
(Сезімсіздерге дәрменсіз мен де екенмін).
Арамзаларды алдыңа жықсам деуші едім,
Япырай, қалай

итжығыс болып кетермін?!

Соларды жеңіп, соларды жығу үшін мен
Өзімнің кейде беделімді де түсіргем.
Сондықтан сенің алдыңда бекер шалқайып,
Алдыңда кейде бекерден-бекер кішіргем.

Әйтпесе, нем бар,

шалқайып сендей егізге,

Әр өмір сені келеді бір күн өзі іздеп.

Ал, кәне, мені, ал кәне мені бауырыңа

Баса ғой мені, баса ғой “қоңыр қозым” деп.

Құлында даусы шыңғырып шыққан әлгі Өмір,

Сабырлы күйге ауыса берді сәлде бір.

Өлім де сонда езуін тартып.. мырс етті,

Өмірді Өлім аяғаны ма әлде бұл,

Өмірден Өлім жеңілгені ме әлде бұл?!..

2.01. 1982 ж.

* * *

Дүние зыр-зыр

Көзден бұл-бұл

Дем арасы ұшар ма?

Қағып шылбыр,

Уақыт құрғыр

Келмей ме екен тұсауға?

Өткен-кеткен,
Көп селдеткен
Сарқыла ма сезім-сел?
Көп індеткен,
Көп күнге өткен
Ал, өкпеле, өзің сен!

Өкпеле де,
От денеңе
Сабыр күзет қойып қой.
Көктемеңе
«Кет» деме, тек,
Қоштаса біл кейітпей.

Тауға бас ұр,
Тасқа бас ұр,
Дауысыңды асыр, даурықпа!
Ұлан-асыр,
Ұлы ғасыр,
Ұлысың ғой, һәм ұмытпа!

ДЫБЫС НЕМЕСЕ НҰРҒИСА ТІЛЕНДИЕВ ТУРАЛЫ ЖЫР

Меніңше, бұл адам,
«Дың» еткен дыбыстан жаралған
«Дың» еткен дыбыстан –

Туатын «үп» еткен самалдан.
Тырс еткен тамшыдан –
Тырс еткен жасыңнан жанардан,
Сарт та сұрт найзағай жасылдан.

Іңгәдан,
Үһіден –
Жыласа мұнды адам.
Қуанса туатын дыбыстан –
Күлкіден.

Аққудың сұңқылы,
Бозторғай шырылы,
Қыранның саңқылы,
Ұлардың шуылы.

Осының бәрі бар бойыңда не керек,
Адамсың, ағажан, керемет!
Дыбыс қой қайғының үрейі,
Дыбыс қой бақыттың реңі,
Дыбыссыз соқпайды адамның жүрегі.

Ақын да дыбысқа табынар,
Атом да дыбыспен жарылар.
Завод та,
Құрылыс та,
Затың да, шегең де
Дыбыспен салынар,
Дыбыспен қағылар.
Бойыңда дүниенің дыбысы,

Дүниенің дыбысы –
Мөлдір үн, мөлдір ән,
Тартшы, аға,
 қайда әлгі
Ахмет Жұбанов сыйлаған домбыраң?

Қырық бес жыл ұстаған,
Құп-құйттай күрең сал домбыраң.
Қырық бес жыл басына қыстаған

Бағың ба, киең бе – құдірет,
Тартшы, аға, тағы да, тағы да бір рет.

Бір рет,
Бір рет,
Тек біреу.
Өнердің құдіреті – біреуде,
Бір рет – жандыру, сөндіру, от күреу.
Бір бала,
Бір бала,
Сол бала өзіңсің
Ахмет Жұбанов таныған –
 тентектеу, тектілеу.

Ағажан түсінем,
Қырық бес жыл дыбысты «құраулап»,
Қырық бес жыл дыбыстан сыр аулап,
Жылмай жыларда
Күле алмай күлерде,
Өзіңнен гөрі сен,

Өзгенің жүрегін жиі аңдап
Өмір сүру оңай ма,
Дыбыспен қияладап.
Дыбыстың қиялын
Шындыққа жалғастыр.
Жүректің дыбысын
Жүрекке алмастыр.

Оңай ма?!
Ағажан, түсінем,
Тартшы, аға,
 қайда әлгі
Ахмет Жұбанов сыйлаған домбыраң!?

Тартшы, аға,
Есімнен тандыра!
Алқалы ел жиналсын алдыңа.
Алдыңа жинап ап халқыңды
Тойда да,
Дауда да
Бәрінде, бәрінде, бәрінде
Дыбыспен жинайды – дағды да.

«Дың» еткен дыбыстан жаралған, жан аға,
Қайда әлгі киелі домбыраң –
Шанағын сабала,
Сабала,
Сабала,
Сабала дыбысты,
Дыбысты бағындыр,

Бар табиғат соған шипа, соған ем.
Атса құлап,
қуса жеткен... керемет!
Жұмысы жоқ жүйке жейтін санамен.

Сол, сол мерген, тап сол мерген –
бір күні,
Көріпті бір қырдан қызыл түлкіні.
Қыл садақтың зымырапты жебесі,
Түлкі бірақ құламапты... күлкілі.

Қызыл түлкі қайқаң етіп
құламай,
Құйрық бұлғап мерген алдын бір орай.
Орғып, орғып жөнеліпті...
шыдамай,
Жігіт көзін ашыпты алғаш шырадай.

Жігіт көзін ашыпты алғаш шырадай,
Ойлапты алғаш: “кетті қалай құламай?”
Қызыл түлкі қылығы мен қулығы
Санасына қадалыпты сынадай.

“Дүние түлкі” – дейді қазақ,
ойдан бұл
Айта салған емес шығар байлам құр.
Ер жігітті есіркеп ап, дүние-ау,
Есінен бір танатындай ойландыр.

* * *

Ертелі-кеш ертеңімді ойлаймын,
Қандай рахат, кездесер деп қандай мұң.
Қандай рахат болса дағы қандай мұң,
Қарсы алудан қайқымаймын, танбаймын.

Қарсы аламын.

Тағдыр ма, әлде талан ба,
Рахат пен мұң екі бет қой медальға.
Рахат пен мұң жат болмаса екен тек
Адамзаттың қоғамында адамға.

Сонда, сонда -

мұңның рахат кезі бар,

Рахаттың да артар салмақ тезі бар.

Рахатыңның сыйла бәрін - ертеңге,

Қайғы-мұңның бәрін... бәрін өзің ал.

ЖАҚЫНДАСУ

Кең заманда,

қоғамда кемелденген

Жақындасу - жақсылық ел-елдермен.

Дәстүрлерді дәстүрлер дамытады,

Өнер өріс алады өнерлерден.

Салт-саналар бір-бірін жаңғыртады,

Жас қалалар көркейтіп жон-қырқаны.

Өмір сүру заңы ортақ жер бетінде,

Ғарышка да ортақ қой жолдың қамы.

Ауамыздың жұтатын құрамы бір,
Суымыздың құны бір - сұрауы бір.
Жақындасу сондықтан керек бізге,
Жақындасу - уақыттың сынағы бұл.

Жақындаса аламыз қайтіп, қалай?!
Жақындасу - тайсалмай, тайқақтамай.
Жақындасау - жан беріп, жан аяспай,
Сертті бұзып, уәдені қайта аттамай.

Жақындасау - заманға зіл келтірмей,
Жақындасу - қоғамға кір келтірмей.
Туған ана -Отанды кірбің етпей,
Туған ана тіліңе тіл келтірмей.

Жақындассаң - жақындас, тап осылай,
(Ылдым-жылдым жақындық жарасы жәй).
Жақындасқан талайлар жазым болған,
Қасиетіне халқының жаны ашымай.

Кең заманда,
қоғамда кемелденген,
Жақындасау жақсылық ел-елдермен.
Төрткіл дүние туысып кетсе егерде,
Көкке менің тиер-ау төбем жерден.

4.05.1981 ж.

ЖАСТЫҚ

Көктемгі бір өзеннің тасқынымысың
Көбігін көкке ататұғын көкек айында.
Жаз алыс.

Аптабы сорып бастығу үшін,
Жастық-ау, болсашы уайым бөтен ойында.

Жағада жап-жасыл құрақ, қурай да балдай,
Құсың жоқ шырқатпайтұғын,
қондырмайтұғын.
Елесің кетерде жоқ та, туғанда бардай,
Жастық-ау, уақыт па едің қол бұлғайтұғын.

ЖОЛДА

Қайқиған қырдың қарсаңы-ау деймін,
Сар кідір өгіз шаршады-ау деймін.
Бір білем шүйге біріккен жиде
Желкесін, сірә, жаншады-ау деймін.

Жаздың бір жолы қиын шағында,
Ырдуан арба ыңырсығанда,
Үргедек шіркей үйір боп қонып
Өгіздің ылғал құймышағына.

Шілденің шыбын-шіркейі шалдуар,

Құйрығын қағып үркеді жануар.
Шалқайып кетіп шыңылтыр аспан,
Сәулесін сәске бүркеді сәруар.

Жалғыз аяқ жол қосығындай –
Жараған өгіз арқасы қырдай.
Тобарсып таңдай, сілекей селдеп,
Аптапта кепкен аңқасы құмдай.

Аңқасы құмдай, айызы қанбай –
Кеберсіп қалған қызыл құмдардай.
Келеді өгіз кешеден бері
Үзіле де алмай, үздіге де алмай.

Көз сүзе қарап айналамызға,
Өгіздің жайын ойланамыз ба?
Май толы барлық ыдысты шандып,
Белтемірден ап байлағанымызда:

«Қақсал ғой жануар, қара өгіз шыдар,
Майымыз да аман баратын шығар.
Басқарма бізді бастан бір сипап,
Арқамыздан да қағатын шығар».

Көңілдей сағым көлбеңдейді алдан,
Сағымнан да асып серуендейді арман.
Көңілің – самал, көлігің – шабан,
Тымырсық ауа, жел келмейді алдан.

Сірке кірпіктің қарашығы аунап,

Қарайды өгіз дала шығынға...

Шабына бір кез шынашақтай жәндік
Албаты тиіп, алас ұрғанда.

Шыдамды жануар шайқалып қалып,
Шолақтау мүйізі қайқайып барып,
Молақтау құйрық шабына тиіп,
Науадай бітім найқалып барып,
Жұлқынған кезде, шайқалып қамыт,
Жөнелді өгіз тайпалып алып.

Күтпеген жерден қыра-сай келіп,
Даланың жолы ұрады-ай келіп.
Қыл арқан бас жіп тарта да тарта,
Қанады қолым қынадай болып.

- Қарғыық, - дедім, - майыпқа адам
Кездесуші еді ғайыптан әман.
Қайызғақ шаңға күрп ете түсіп,
Қозғалмай қалдым, тайып бұғанам.

Бауырына ап мойнын, мөңкіп те, мөңкіп,
Керуендей белі керіліп-керкіп.
Кетпендей тұяқ кенеттен тиіп,
Көк соқта құмды тебініп кертіп.

Қайырылмай тартып, құлаған бізге,
Жөнелді өгіз қыр, адыр түзге.
Әбдіра арба аударылғанда

Шатқаяқтап кеп құлады өгіз де.

Құлады өгіз де... талма түс кезде,
Қырық адым жерден тағдырын сезбей.
Бәріне төзген көнтері жануар
Шынашақтай жәндік кәріне төзбей.

Қалдық біз, жүрек ұрғылағанда,
Басымыз зеңіп, бір құлағандай.
«Аман қалдық» деп айғайлай да алмай,
Солқылдап сонда бір жылай да алмай...

ЖҮЙРІК - ТІРЛІК

Өтеді өмір.

Барлығын да көрерсің,
Өкінерсің, бекінерсің, көнерсің.
Жығыларсың, жүгінерсің, жеңерсің,
Жарысарсың: озып, қалып келерсің.

Өтеді өмір.

Барлығын да көрерсің,
Балдай ләззат, удай азап шегерсің.
Талай гүлдеп. Талай жүдеп семерсің,
Бірден емес, бірте-бірте өлерсің.

Өтеді өмір.

Барлығын да көрерсің,
Көре-көре дүниеге сенерсің.
Көзің жетер: өзіңе-өзің дұшпансың,

Өзіңе-өзің демеушің мен жебеушің.

Көзің жетер,

көзің жетер бір күні,

Өзіңе-өзі жеткізбейді тірлігің.

Жүйрік - тірлік!

Жеткізбесең - жеткізбе,

Ұрпағыма іліксін тек - шылбырың!

17.08.81 ж.

ҚАРЛЫҒАШ ДӘУРЕН

Қарағым, біздің баста да,

Қарлығаш дәурен көп тұрмас.

Қанатсыз қалсақ,

масқара,

Қанаты барлар жақтырмас.

Көнбей-ақ желдің иіне,

Қонбай-ақ жапан түздерге.

Ұшайық,

байтақ дүние,

Жеткізер болса біздерге.

Бар шығар біздің жолда да,

Ылдилар менен ылайлар.

Қиын ғой ұшу,

сонда да,

Жете алмаймын деп кім ойлар.

Қарлығаш дәурен көп тұрмас.
Құласақ жер ғой – баспана,
Жер бізді көкке лақтырмас.

КЕЛДІ ШЕШЕМ АЛПЫСҚА

Келді шешем алпысқа
Мен қырыққа тақаумын.
Шешем елде – алыста
Мен қалада.

Отаумын.

Қара шаңырақ орнында
Отыр шешем қалқайып.
Үлкені елде, мен мұнда
“Қос қараға” марқайып.

“Қос қарасы” – екі отау,
Бір-бірінен тұр бөлек.
“Тағдыр бөледі екен-ау,
Өсірсең де бір бөлеп...”

“Ауылдағы ұл уайым –
Ылғи алыс сапарда.”
Қаладағы ұл уайым –
Қосылды ма қатарға?

Ауылдағы ұл уайым –
Ел басқарар қалпы жоқ.
Қаладағы ұл уайым –
Дақпырты бар, даңқы жоқ.”

Деп ойлайтын күн артта
Қалды кәзір, “о, тәуба!”
Немере көп – бірақ та
Екі бөлек отауда.

Екі уайым, екі үміт
Түсіп талай шарпысқа.
Кетті ұлдары жетіліп
Келді шешем алпысқа.

Келді шешем алпысқа
Бара жатыр жүдеп тым.
... Немерелер әр тұста
Тамырындай жүректің.

03.01.1982 ж.

КЕЛЕДІ БІР КҮН МАХАББАТ

Ерте ме, кеш пе, келеді бір күн Махаббат,
Болмысыңды да жеңеді бір күн Махаббат!
Көктемгі нөсер, мүмкін ол – күзгі ақ жауын,
Сездірсе болды қалғаныңды әбден қаталап.

Сезінсең болды – әжім жүзіңе өң кіріп,
Сезінсең болды – сезімдеріңе сең жүріп.
Сезінсең болды – жүрегіңе алмай сәл күдік,
Махаббат сол ғой,

қас қағым сәттік – мәңгілік.

Келер ол мүмкін – түсі аппақ қырау қар болар,

Еридi қар да, несi бар одан қорғанар.
Табиғатыңның тiлеуiменен туса егер
Табиғатыңа табиғат өзi жар болар.

Ерте ме, кеш пе,
ертең бе, әлде бүгiн бе,
Басыңа келмей кетпейдi ол түптiң түбiнде.
Боз өкпе бала, әй,
Махаббат iздеп жүгiрме,
Боз шулан ағай,
Махаббат жоқ деп түңiлме!

КЕЛЕДІ ӨСПІ БІР БАЛА

Алыста - алыс,
алыс бiр түкпiр ауылда,
Қырық-отыз түгiн қарға тамырлы қауымда.
Әдетi-салты қазақтың қалпы кәдiмгi,
Қысы да, жазы ниетi шаруа қамында.

Ауданнан алыс, облыстан да одағай,
Бiр жағы құмайт, бiр жағы шөлейт жадағай.
Бiр жағы қорым, бiр жағы құрдым үрейлi,
Қысы да қапыл, жазы да жазым жағалай.

Қонысы оңды, малдары қоңды сонда да.
Жетедi бәрi, жетпейтiн еркек қол ғана.
Ересек еркек шетiнен тегiс жарымжан,
Ал бiздер болсақ...

ал біздер әзір - ерқара.

Мектепке бардық.

Елу бірінші жыл биыл,

Бітік боп өскен егін бірінші жыл биыл.

«Келмей ме көкем?!»

Есімде сұрақ қойғаным

Жеңгеме қарап менің бірінші - бір бүйір.

Келмей ме көкем?!

Келетін болса, келмей ме,

Намыстан жанып кете жаздаймын мен кейде.

Шолақ басқарма байлайды атын белдеуге,

Шіптадан сусын құя бастайды жеңгем де...

Алыста - алыс,

алыс бір сондай түкпірде,

Соғыстан соңғы тірілікпенен жұп бірге.

Келеді өсіп, келеді өсіп бір бала,

-Түбінде, - дейді, - түбінде,- дейді ол, - түптің бе?!.

МАМА ҚАЗ НЕМЕСЕ

МАРИЯМ ХАКІМЖАНОВА ТУРАЛЫ ЖЫР

Мама қаздай Мариям апай –

мамамыздай Біздердің,

Ақын жыры – ана сүті.

Әлдилеген санамыздай Біздердің.

Айналайын тегіңізден,

түзде өскен түбіріндей дүзгеннің
Айналайын есіңізден, адаспаған арасында
қиыр-шиыр іздердің.

Айналайын апатайым, тағдырыңды түсінем,
Ақындықтың аруағы үшін алаң болмай
пенделіктің ісімен.

Кішілерден кіші болған кездеріңді түсінем,
Алыптардан именбей-ақ қатар тұрып, қатар айтқан
сөздеріңді түсінем.

Мама қаздай керуен бастап – ұшқан ұзақ сапарың,
Ақын – құс қой, ақын апа!
Біледі жұрт ұшу заңы қаталын.
Ұшпаған соң ойлайды жұрт: «Ұшу деген рахат!»
Ұшып көрсін,
Құлап көрсін.
Аямайық!
Алсын сосын дүрілдеген атағын.

Ақын – құс қой, айтшы апатай,
басына бақ қона салған кенеттен,
Жылы жақта жүре ме екен жанын күтіп қыста ол.
Алтын құс па, айтшы апатай,
басына бақ қона салған кенеттен,
Астына тақ сала салған әлдекімдер
көпшік етіп себеппен.

Жоқ, әрине!

Олай емес, олай емес, емес екен, о, тоба!

Баққа, таққа әуелден-ақ жоламапсыз,

жолама!

Табиғатың талант берсе, тағдыр берер Заманың,

Келсе өзі, қонса өзі қарсы алмасқа бола ма?!

Әдетіңіз бізді кейде еркелете қамшылау,

Сәл лепірту, сәл тұқырту, сәл мадақтап, сәл сынау.

Өттең, апа-ай, ақынсың ғой, әкім болсаң егерде,

Қара қылды қақ бөлетін әділ қазы жансың-ау.

Мама қаздай Мариям апай – мамамыздай Біздердің,

Біз, ақындар, сәл лепірсек –

түсетұғын сабамыздай Біздердің.

Ардақты апа, аман-сау бол, жүзін көрші жүздердің.

Біреулермен салыстырсам... бір күні,

Басып кеткен ізінді де іздермін.

МӘҢГІ ТОЛҒАҚ

Адам қызық.

Пенде ғой адам деген,

Күресесің өзіңнің санаңменен.

Күрмелесің өзіңнің мінезіңмен,

Құрмет тұтар - қоғамың бағаңменен.

Баға деген - бағыңның алғышарты,

Бағалады-ау дей көрме,

жалқы-жарты.

Жалқы-жарты бағалау жарым ырыс
Азаматқа болсын да халқы тәнті.

Халқың сүйсе,
 халқыңды сен сүйгенің,
Еңбегіңе береді еншіңді елің.
Қоғамыңмен санасып, кешірерсің
Халқыңның сен кешпеген кей сүрлеуін.

Ол кінә емес.
 Қоғамның дамуында,
Өткен-кеткен ... орнымен жаңғыруда.
Өкініш жоқ өткенге,
 тек өкініш
Болмасын де болашақ тағдырында.

Жатпай-тұрмай соны ойла,
 сонда ғана,
Бізге де аға боласың, елге де аға.
Халқы бір күн төбеге көтергенде
Басы айналған «бақытты» пенде ғана.

Пенде болма,
 ел қамын ойлағанда,
Және айналып кетпеңіз пайғамбарға.
Адам - пенде,
 Халқының сүйіктісі
Көктен түсті дейсіз-ау қай жалғанда.

Сүйіктісі халықтың өз ұлы ғой,

Сүйгізетін санасы, сезімі ғой.
Азамат та ана ғой,
 халқын сүйю -
Мәңгі толғақ, толғаққа төзуі ғой.

МАХАББАТ МҰҢЫ

Қайрат Байбосыновқа

«Қарғам-ау, сен қалайсың мен дегенде»,
Дегенде,
 ән бүлкілдеп кең көмейде.
Баяғы бір махаббат мұңыменен
Пай... пай... пай,
 періштедей пенде кейде.

Бұл әннің шыққан кезі, заманы ескі,
Ал кәзір қоғам басқа, сана да өсті.
Ескі әннің ескірмеген мұңы бірақ,
Ескіру махаббаттың заңы емес-ті.

Ә, бәсе!
 сол екен ғой баяғы мұң -
Жүргені бойымызда бояуының.

Ә, бәсе!
 «Қайрат қайдан қағып алған»,
Деуші едім, «баяғының қаяу үнін...»

Қайрат-ау,

«Қарғам-ау»-ға салғанда сен,
Мәңгілік мұны өзгермес жалған кешем.
Кетердей махаббаттың мұны өзгеріп,
Егерде «Қарғам-ау»-дай ән бар десем.

«Қарғам-ау, сен қалайсың мен дегенде»,
Деп алып,
демінді бір демдегенде.
Махаббат мұңын көрген Адам болса,
Қарайды төбесінен пенделерге.

10.05.81 ж.

МАХАББАТ ТЕЗІ

Әуелде сені ойлаған жоқпын сүйем деп,
Игеріп мені әкетеді-ау деп иемдеп.
Жүйкемді бұлай алар-ау,- демей жүгендеп,
Жігіттік шаққа болар-ау,- дегем бір ермек.

Ойымның тегіс ойранын сәтте шығардың,
Құрдымына әкеп сүңгіттің мені құмардың.
Азабыңды да, ғазалыңды да құп алдым,
Мұхитын кештім Махаббат деген мұнардың.

Есімнен танған еске алсам кейбір шағымды,
Уысыма ұстап тұрғандай құйттай лағылды.
Және де содан айрылып қалар адамдай
Және де соған салатын едім жанымды.

Жанымды салып,

жанымда болған кезінде,
Теңемес едім жұмақтың оған өзін де.
Еш адам сенбес - тәттілік бар ед тәнінде,
Еш адам көрмес - пәк қылық бар ед көзінде.

Еш адам сезбес еркіндігіңе кез келдім,
Еш адам төзбес тентектігіме тез болдың.
«Сүйемін» дедің, сен дағы маған сөз бердің,
Сүйетінімді мен сонда ғана сеземін.

Тең тартып едік тасындай - Тағдыр безбеннің
Тауқыметтерге тәтті еді-ау бірге төзген күн.
Салмағың, жаным, жеңілдеп неге өзгердің?!.
Махаббат - күрес,
Әрекеті емес ездердің.
Жеңілдегенің - жеңілгенің бе, жарығым,
Уәдеңнен тайып - шегінгенің бе, жарығым,
Тегеурініне төзе алмай темір тездердің.

* * *

Мертіге жаздап, мерт бола жаздап кенеттен,
Қаламын аман қалтылдап құйттай себеппен.
Соққанда дауыл солқылдап басын жерге ұрып,
Айрылмай қалған айыр бұтақтай теректен.

Қаламын аман.

Қорқамын жаман соңынан,
Бір күні бірде «шарт сынам-ау» - деп, торығам.
Сақ болып біраз, сақтанып біраз жүрем де,

Сап етіп тағы кездейсоқ кепке жолығам.

Қаламын аман.

Қорқамын жаман тағы да,
Кездесер себеп, кезігер салдар бағыма.
Тірлігім менің сан жеткен күні таусылар
Тіршіліктегі себеп пен салдар санына.

* * *

«Мынау - бақытты, мынау - бақытсыз»

Деуге болмайды,

пайым-парықсыз.

Дүмеп жатпайды тойың дамылсыз,
Думан болмайды уайым-налусыз.

Тойдың барлығы бақыт тойы емес,
Бір сәт көрген мұң мәңгі сор емес.
Бақыт - мәңгілік емес татулық,
Қайғы - мәңгілік емес төбелес.

Біреу - бақытты жылап тынса да,
Біреу - бақытсыз күліп тұрса да.
Бақыт біреуге өткен бір күні,
Бүгін басына жұмақ туса да.

Түсі қайғының түндей қара ма,
Түсі бақыттың таңдай бола ма?
Солай сіңгенмен шартты санаға,
Бұлай деуіміз - нақты баға ма?

... Жоқ, жоқ әрине,
нақты баға емес,
Бақыт кей-кейде тәтті бал емес.
Қайғы дегенің қара тұз емес
Нақты теңеулер сәтті, дәл емес.

Бірақ екеуі - егіз,
бары рас,
Бірі-бірімен бақталас, жаны қас.
Жалқы жүрекке жұп боп ұялап,
Бірі-біріне тәкаппар, танымас.

Жұмыр баспенен көріп екеуін,
Кезіп келеміз -
дүние мекенін.
Адам адамға тіріде айта алмас
Кімнің бақытты,
Кімнің бақытсыз екенін...

02.05.1981 ж.

* * *

Өмір – түйткіл.

Жаңа-жаңа аңғардым,
Көбі-көбі алдамшы екен арманның.
Көбі-көбі көбік екен сезімнің,
Көбі-көбі рас екен жалғанның.

Олай деген дүниең кейде былайлау,

Тұнық деген дүниені кейде ылайлау.
Ұлағат па деп қалғаның ұрандау,

О, ғажайып,

 сонда да бұл Ұлы өмір,
Таразысын тең таратады, біле-біл.
Таразының тастарымыз, орныңды
Біле білу, нағыз өнер, міне, бұл.

* * *

Өтеді де кетеді екен уақыт,
Жылағанды алдарқатып, жұбатып.
Мейманасы тасқандарды жылатып,
Тауды тас қып, тозаңға оны уатып,
Өтеді де кетеді екен уақыт.

Бәрі - өткінші,
Балдай бақыт, удай мұң,
Мен сондықтан сағым-бақыт кумаймын,
Мен сондықтан сұм-қайғыға
қыңбаймын.
Сыбағама тартса өмір қайсысын,
Сыйдай көрем, сыртқа теуіп
тұрмаймын.

Алаламан,

 адамға тән еншіні
Емес олар ешкім жекеменшігі.
Балдай уақыт, удай мұңның уызы -
Көздің жасы - бір дүние туысы,

Біл жүректің перзенттері - дұрысы.

13.09.81 ж.

САРЫ АЛА ЖАПЫРАҚ

Күз келді тағы...

саудырап сары жапырақ,

Сары ала сәуле сарғайды күллі атырап.

Кешегі анау - желегі жалау көк терек

Сып-сида болды,

қаққанша қасты қапыда-ақ.

Мезгілдің лебі демімен кеше үрлеген,

Көктерек еді -

көзімді қарып гүлдеген.

Мезгілдің көркін - мезгілдің желі «тонауын»

Түйсігім жетіп түсіне алмаушы ем мүлде мен...

Күз келген сайын келуші ем терек түбіне,

Теректің жүдеу қараушы ем аяп түріне.

Табиғаттың бұл қаталдығының «тіліне»,

Таба алмай жауап өтем бе деуші ем тіріде...

О, таптым, таптым!

Жалғыз-ақ екен жауабы;

Топыраққа - жапырақ тыңайтқыш екен дауалы.

Сары ала күзде саудырап жатқан жапырақ

Жүрегің сазып сағынтқан көктем хабары.

1981 ж.

СЕБЕП

(баллада)

Ашхабадта жерді сілкіп зардап жұт,
Қас-қағымда қалды сол жыл зарлап жұрт.
Көрші үйлерге тұтас келген апаттан
Тұтам өмір қалғанына таң қалдық.

Екі көрші үй –

ортасында ортақ бақ,

Қалың баққа өте алмайтын өрт аптап.

Мәулетті әулет –

екеуі де өскен үй,

Демалатын бақ ішінде жер баптап.

Екі әулеттің ең үлкені – қарт ана,

Жетпісте еді.

Екі үйге ортақ ортада.

Ең кішісі – екінші үйде жеті айлық,

Іңгәлайтын дауысынан бал тама.

Қақпасы бір, бақшасы бір есікте,

Ортақ ана алдын бірі кесіп пе?..

Таласатын екі әулеттің баласы

Тербетуге ортадағы бесікке.

Бір кіндіктен тумаса да, екі әулет,

Бір босаға, кеткендей бір отау боп.

Жұрт айтатын: “шын татулық осы-ау” – деп,
“Бір шаңырақ қой, екеу деген аты-ау” – деп.

Түркменнің бір әшмүңке көк шайын,
Ал немесе бір кездеме батсайы.
Бірі әкелсе: “сен іш, сен ки” десетін,
Есептемей тиын-тебен, ақшаны.

Бір-біріне көздің іңкәр нұрымен,
Ымыраласқан, ынтымақпен жібіген.
Баянды бұл татулық ед не деген,
Байланғандай жүректің қыл жібімен.

Таңғажайып –
таңғы түстей тәтті өмір,
Кім ойлаған сап болар деп сәтте бір.
Сол күні апат – алай-түлей Ашхабад
Алай-түлей от оранып жатты өңір.

Екі көрші үй солқ еткенде сол алап,
Қақ жарылды,
жапырылып, домалап.
Оның несін... оның несін айтамыз,
Қос шаңырақты жұтты көзсіз жаманат.

Жо... жоқ, тоқта!
Табиғатқа таң қалма,
Кездейсоқтық себебіндей заң бар ма?!
Жетпістегі ана – баққа кетті ұшып,
Бала жатты мәуелі бақ – албарда.

Аруақтай ана жеңіл болғаны-ау,
Періштедей бала жеңіл болғаны-ау.
Алапат күш лақтырғанда екеуін
Бір алақан аман алып қалған-ау.

Қағып қалған бәлкім бақта жапырақ,
Қағып қалған бәлкім туған топырақ.
Сыртқа екеуін терезеден лақтырса,
Баласы мен әкесі деу мақұл-ақ.

... Қатал тағдыр кәріне ана қасарған,
Жетпісінде белді буып жасарған.
Тамырына қан жүгірген...

ал сәби

Уызына тойып қайта шашалған.

Аңыз емес, ертеке емес – бұл шындық,
Мұндай шындық болмасын деп күрсіндік.
Ашхабадта – алты ұлдың әкесі
Сол “сәбиге” кездесіп қол ұмсындық.

1981 ж.

СЕЗІМ

Сезімімді сергелдеңге түсірдім,
Сезінуден ұшықтым да, ұшындым.
Сезімімнен ұшық алдым, тұшындым,
Сезім, сенің – құлыңмын да, құсыңмын,
Сезім, сені жаңа-жаңа түсіндім.

Кейде баймын,
кейде саған қысырмын,
(Қысыр қалған кездерімде қысылдым).
Мәрт кезінде мерт кезі бар мысыңның,
Кейде сақсың сауысқаннан бетер сен,
Сезім, сені жаңа-жаңа түсіндім.

Кейде от қып, кейде күл ғып ұшырдым,
Кейде тікен, кейде гүл ғып ұшындым.
Айырмасы нәсілің мен түсіңнің,
Айғағы емес нәпсің менен ісіңнің.
Сезім, сені жаңа-жаңа түсіндім,
Түсінгеннен өз-өзімнен қысылдым,
Қара тер боп суындым да ысындым.

* * *

Сен қайдасың,
мен қайдамын бұл күнде,
(Мүмкін сенің келмес оны білгің де...)

Жүрегінде гүлмін яки тікенмін,
Кездессең де басы алтын бір дүлдүлге.

Жүрегінде гүлмін яки тікенмін,
Жүрегіңе біткем,
бірге бітермін.

Шешімі жоқ сауалың боп мен сенің
Жүйкеңді әбден жұқартармын, түтермін.

Сен қайдасың,
мен қайдамын... белгісіз,
Оттай дүние опасызы-ай болды сыз.
Махаббатқа естен танып,
ес жисаң,
Тірілгенмен, тірі өліксіз - енді сіз.

СУ ЖОРҒА УАҚЫТ

Уақыт желіп жортып, желіп жортып,
Жылдардың біраз-біраз белін көрдік.
Өмір кейде айдардан желін «желпіп»,
Талай-талай көрсетер «тегін» қорлық.

Жә, тәйірі, оқасы жоқ, оның бәрі –
Нар көтерер жүктер ғой жолындағы.
Ештеңе емес жігіттің сүрінгені,
Ештеңе емес адасып, жаңылғаны.

Арам тер деп ойлама оның бәрін,
Оның бәрі – соқпағың, соңыңдағың.
Сол соқпақты қайтадан қайталасаң,
Әне, сонда болғаны сорың қалың.

Қайталамау керек-ақ, қайталамау,
Байқа, әке,
Байқа, ата,
Байқа бала-ау!
Үзеңгілескен ұрпақтың ырқын алып,
Су жорға уақыт шайқайды-ау.

шайқалады-ау...

Тәуелді болғым келеді

Махаббат деген - жүрек пен мидың «шаруасы»,
Жүрек пен мидың бағасыз сиқыр саудасы.
Келеді бітпей, келеді жүріп мәңгілік
Мәңгілік бітпес - бітімнің басы, дау басы.

Махаббат іздеп өтеміз біздің бәріміз,
Маңдайға жазған тағдырымыз сол - заңымыз.
Махаббат болып айналып бойда қанымыз
Махаббат болып тататын, татар дәміміз.

Алмасып жатыр,
ауысып жатыр күнбе-күн,
Махаббат шығар жылағаның да күлгенің.
Махаббат шығар жинаған дүние тірнегің,
Махаббат шығар тәтті үміт күтіп жүргенің.

Осының бәрін Махаббат еді демей-ақ,
Махаббатты іштей - тәтті бір түстей аялап.
Махаббат іздеп өтеміз біздер мәңгілік
Қалғандай оған мінеки, міне ...
таяу-ақ.

Мәңгілік іздеп
мәңгілік үзбес күдерді,
Махаббат бізге салған бір бұғау шідерді.
Махаббатқа адам тәуелсіз қалған кезінде,
Сыпырып таста,
адамдық, ардан жүгенді.

Махаббат, сенің сәулеңді көргім келеді,
Сәулеңді көрген әуелгің болғым келеді.
Тәнім мен жаным, санам мен ойым тәуелсіз,
Махаббат, сенің тәуелдің болғым келеді.

11.04.1981 ж.

ТЕМІРҚАЗЫҚ

Өле-өлгенше тигенше жерге басым,
Менің темірқазығым сен боласың.
Бағдарымның бір сәтке бұлжысаң-ақ,
Тайып мен де кетемін,
таң қаласың.

Мен жердемін,

әрине, көктесің сен,

Көкте туып, жұлдызсың көкке сіңген.

Мен жердемін,

ауытқып толқығанмен

Жаңылмаймын сәулеңнен дөп түсірген.

Мен ауытқып толқысам - сәл адасау,

Сен ауытқып тумасаң - кара басу.

Жеті қат көк, жекен су Жерде бірі

Қандай ғажап,

сенісу, араласу.*25.04.81*

ТУ ТУРАЛЫ ЖЫР

Туыңды көтер,

туыңды көтер, туыңды!

Туыңды көтер, таптатпау үшін тұғырды.

Неліктен ерлер көтеріп туын жығылды,

Неліктен елдер астына тудың жиылды.

Осыны ойла...

туыңды көтер жоғары,

Туыңды көтер салтанаттарда саналы.

Жарыста озсаң, аласың қызыл жалауша,

Туменен түстес галстук балаң тағады.

Тулары бірге адам мен адам табысса,

Неліктен туды теңейміз ар мен намысқа.

Жеңіспен алған жерлерге неге қадаймыз,
Неліктен оны жібереміз біз ғарышқа.

Жүректе - шындық.

Шыққанда шындық жүректен
Жүректі және теңейміз туға дір еткен.
Неліктен туды көтерген әлем құлдары
Шынжыры бір сәт босаған кезде білектен.

Адамзат - болмыс,

жаралған күрес - қайнардан,
Революция қаны ғой - мәңгі айналған
Неліктен біздің революция тулары
Жүректің ісін,
жүректің түсін байланған.

Отаның - біреу,

Жүрегің - біреу,

Ту - біреу.

Сондықтан жөн ғой «жүректен туым туды» деу.
«Туыңдай берік бол!» - дейміз біздер сондықтан,
Рахат қой тудай - желбіреп, жану, үлбіреу.

Туыңдай берік, туыңдай нәзік бола алсаң,

Туыңды ұстау - аманат саған, саған сән!

Туыңды көтер,

туыңды көтер, туыңды

Өз Отаның мен өз жүрегіңнен жаралсаң!

* * *

Ұстараның жүзінде жүрсін, жаным,
Бойжеткендей кінәмшіл қымсынғаның.
Қысылғаның ұнайды, қымсынғаның,
Қымсынуда білемін тылсым барын.

От шарпыған қанатын көбелегім,
Көбелегім, көзсізсің, демек едім.
Көріпкелі болады көзсіздің де,
Табиғат пен тағдырдың жебегенін.

Көріпкелі болады көзсіздің де,
Аман қалдық... сан рет ессіз мүлде.
О. Махаббат тәңірім, өзің сақта
Сені, сені берген жоқ ешкім бізге.

Кінәланба, қорланба, қапаланба,
Өкінгенмен онысыз опа бар ма?
Тек махаббат сыйлайды ортақ өмір
Біреді мезгіл, біреді сәт екі адамға.

... Туса перзент, дүниеден өтсе бір ұл,
Бір қуан да, артыңа өксіп, бұрыл.
Найза ұшында, жүзінде ұстараның
Өтер-кетер, қайтейік, өстіп ғұмыр.

ШӨПКЕ БАРУ

Құбатөбел әкемнің күрең аты
Сүрінбейтін жануар сірә қапы.
Шана жегіп шаңытқан сары аязда
Шөпке бару - дүниенің рахаты.

Сары аязда ай сүттей болса жарық,
Сары адырда түн аппақ шамша жанып.
Қопа қалса бір жақта қамсауланып,
Қорым қалса бір жақта қоршауланып.

Қопа менен қорымнан өткенімше,
Маған уақыт соншалық көп көрінсе.
Мен күпіге қымтанып, кіріп кетсем,
Күбір-күбір ал әкем, жеткенімше ...

Әкем атты доғарып «келдік» десе,
Шыбыртқысын қолға ұстап мен бүктесем.
Мая қайсы?
Мұхиттай аппақ дүние,
Күртік қарға күрпілдеп мелдіктесең.

Әкем қарын маяның ойып атып,
Ат шананың шанағын жайып жатып.
Шотаяқты ұстатса...

әкемді аяп.

Қабырғама құйттай бір уайым батып.

Шотаяқты салғанда шөпке сосын,

Қалғисың кеп... ертегі ой қамалап.

26.04.1981 ж.

ШЫНДЫҚ - ЖҮРЕК

Шындық - сұмдық қаталсың да қаттысың,

Шындық - сұмдық ащысың да тәттісің.

Тусың - шындық.

Символсың сен шарттысың,

Шынсың - шындық.

Сондықтан да нақтысың.

Шындық іздеу, шындық табу - мәңгі арман,

Адамзатқа мәңгі мұрат сол болған.

Шындық үшін адамды адам алдаған,

Алдаған да,

алдай алмай алданған.

Шындық күшін шама-күш жоқ өлшеуге,

Оны жүрек соғуымен мөлшерле!

Шындық сәуле,

көре алмауың да мүмкін,

Шындық үшін құрбан болып өлсең де.

Шындық - жүрек,

соғуынан танысың,

Дана - жүрек,

сен алдында сәбисің.

Жүрегінді қолыңа ұстай алмайтын

Табиғаттың заңы тастай ...

налысың.

ШЫРМАЛА БЕРМЕ, ШЫРМАЛА!

Талабы таудай,

тағдыры түйткіл бір бала,

Тағдырға, тәйірі, шырмала берме, шырмала!

Болған соң тірлік кездеспей тұрмыс, мұң-нала,

Болаттай болса,

мұң-нала - сынақ, сын ғана.

Болаттай болсаң,

сындарға төтеп берерсің,

Тіршілік - парыз.

Парызыңды өтеп көрерсің.

Талап пен Тағдыр арасы десек екі оттың

Азамат болсаң,

өшірмей, өшпей жеңерсің!

Талап пен Тағдыр бақ пенен сордай тайталас,

Есімі бөлек, есігі бірге - байқап аш.

Тайталас етпей, тату да ету еркінде,

Егіздеріңе ет жүрегінді айқара аш.

Ешгіздеріңе Заманның жүгін арқалат,

Нар жүгін ғана көтере алады нар Талап.

Тағдырың сонда - таланың сенің секілді,

Табысса солар - Махаббат та сол, Мархаббат!

Талабың нарқың,

өзіндік сана иірім.

Тағдырың - халқың, халқыңды сенің сүюің.
Өзіңді өзің өзгертерсің де жасарсың,
Халқыңды жасау білесің, бауырым, қиынын.

Тағдырды қолдан жасаймын деудің қиыны -
Мінеки, бауырым!

Талай жер талап иіні.
Иінің талса, иіліп халқың демер-ау,
Бойыңнан биік секіре алмайсың - түйіні.

Талабы таудай, тағдыры түйткіл бір бала,
Тағдырға енді шырмала, берме, шырмала...

* * *

Япыр-ай, біздер тірлікте қандай қаталмыз.
Қағысамыз да, шабысамыз да жатамыз.
Даулассақ - жеңсек,
Жауласақ - жықсақ мәз болып,
Жеңілсек егер, жығылсақ егер - қапамыз.

Сен жеңдің дейік.

Жарайды ал мен жығылдым.
Керісінше болса, онда мен сенен мығыммын.
Ал сонда осы пайдасы бар ма жеңістің,
Абыройы үшін Адамзат тұрған тұғырдың.

Япыр-ай, біздер -

жұмсақпыз қандай мейірбан,
Жығылсақ егер тағдырдан тентек зайырдан.
... Біреуді жеңсем пенделік қой деп ойлаймын,

Жеңілу түгіл, жеңістен ауыз шайылған.